

עין משפט‏**ג**‏**נר מצוה**

ג א מיי פֿ"א מהלכות שמיכות ה' ג סמג עשין פט טוש"ע ח"מ ס' שמו סעיף ב:
ד ב מיי פ"ו מהלכות תמרי' ה' ג סמג לאחין ריט טוש"ע י"ד ס' רמא סעיף א:

‏»‏

תורה אור השלם

1 ובי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם:
2 ואם יגב יגב מעצמו ישלם לבעליו:
שמות כב יא
3 כי איש איש אָשׁר יִקְלַל אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אֲבִיו וְאִמּוֹ קֵלַל דְּקִיּוֹ בּוֹ:
ויקרא כ ט

צד:

תנן התם ארבעה שומרים. משום דלייתי צמתניתין קרא דואם צעליו עמו וגו' נטר למימר מנא ה"מ עד הכא:

שומר חנם נשבע ע"י הבע"ל לא חשיב פשיעה דהא כולהו חייבים והשואל משלם את הכל מה שהוזכר צפרשה אצל

ממה מחמת מלאכה כיון ששואל יש

דקיימא באגם. לא צעי למימר היכא דזן אותה

שאין כל הנאה שלו שיהא פטור לנעולם חייב צלונסין אלא ה"ק אפי' שואל שכל הנאה שלו כגון דקיימא צאגס אינו משלם אלא קרן:

אלא צמאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם בוי' אע"ג

לדדיה דרשין ככל מקום לצד מהיכא דלא מייסתבר כדפי' צפ"צ (נעיל דף לא: ד"ה דברה) ה"ג לא מסתבר לרבות אצידה כיון דכתיב צלשון גניבה ואית לן למימר דברה תורה כלשון בני אדם: **אלא** אביו ואמו.

והא דכתיב (דברים כג) יחדו צשעטנו אינטרין לשתי תכיפות ויחדו דלא תחרוס (שם) אינטרין דאי לאו יחדו ה"א אפילו אין קשורים צמחרישה אלא צמנהיגס צצת אחת או אפילו צוה אחר זה ורבי יונתן נמי דאמר עד שיפרוט לך הכתוב יחדו לא מהתם לין מדאינטרין התם למיכתב יחדו דהא אינטרין כדפי' אלא מסבירא קאמר דהוי משמע הכי: דאפשר

מכפילא בשבועה תדע דהא שואל כל הנאה שלו ואינו משלם אלא קרן והשואל כל הנאה שלו והא בעיא מוזני דקיימא באגם והא בעיא נטירה בנטר מתא ואיבעית אימא לא תימא כל הנאה שלו אלא אימא רוב הנאה שלו ואיבעית אימא בשאילת כלים נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה בשלמא גניבה דכתיב ²אם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו ואת הגניבה בשלמא אם גנוב יגנב אין לי אלא גניבה אבידה מנין ת"ל אם גנוב יגנב מכל מקום הניחא למאן דאמר לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם אלא למאן דאמר אמרינן אדברה תורה כלשון בני אדם מאי איכא למימר אמרי במערבא קל וחומר ומה גניבה שקרובה לאונס משלם אבידה שקרובה לפשיעה לא כל שכן ואידך גמילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא והשואל משלם את הכל בשלמא שבורה ומתה דכתיב יוכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת אלא שבויה בשואל מנא לן וכי תימא נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעתא הוא תאמר בשבויה שכן אונסא דלא סליק אדעתא הוא אלא נאמרה שבורה ומתה בשואל ונאמרה שבורה ומתה בשומר שכר מה להלן שבויה עמו אף כאן שבויה עמו איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן לפטור תאמר בשואל שכן לחיוב אלא כר' נתן דתניא ר' נתן אומר או לרבות שבויה האי או מיבעיא ליה לחלק דסד"א עד דמיתברא ומתה לא מחייב קמ"ל הניחא לר' יונתן אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר טדתניא ³איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין ת"ל ⁴אביו ואמו קלל אביו קלל דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד

הנאה. שאינו נותן שכר: ואיצטית אימא צשאינל כלים. כל הנאה שלו דלא צעי מוזני וגשמרין פלוגתא היא צאלו מציאות (נעיל דף לא:): ואידך. מאן דאמר לא דברה תורה כלשון בני אדם: **שכן אונסא דסליק אדעתא הוא**. ועל מנת כן שיליה מדלא אחני על מנת שלא אחייב צשצורה ומתה תאמר צשצויה דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה ולאחניוי: **מה לשומר שכר**. אם השוה צו שצויה לצצורה ומתה: **שכן לפטור**. השוה אותה להן וההיא ניחא ליה כיון דשצורה ומתה פטורה כל שכן דשצויה שפיר פטר ליה: **סאמר**. להשוותו להן צשואל לחיוב והא איכא למיפרך מה לשצורה ומתה דאונסא דסליק אדעתא הוא: **ונשבר או מס: הניחא**. הא דלא מיעבי לך או לחלק לרבי יונתן דלא צעי לחלק ואומר דנשבר ומת הוי משמע או האי או האי מצי למדרשה לרבות שצויה: אציו קלל אמו קלל. צתחילתו סמך קללה לאציו צסופו סמך קללה לאמו:

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

אכל שאל את הפרה וכו'. אשמעינן אע"פ שהיה עמו צשעת

אונסיה לא הוי שאילה צצעלים לאיפטורי אלא אם כן היה עמו צשעת שאילה וטעמא מפרש צגמרא :‏ **גמ'** **ונעלים צאמירה**.

משאמר לו הרי פרתי ואני נשאלין לך הוי גופו שאול לו ופרה אכתי

מייחסרא משיכה ועל כן הוה ליה שאל

צעלים ואחר כך שאל פרה: **נשצנין**.

שכן הוא שאל פשעו זה ושלא שלחו

זה יד: **פרשה ראשונה**. ג' פרשיות

הן סמוכות. כי יתן איש אל רעהו

כסף או כלים לשמור (שמות כג)

וצה פטר על הגניבה דכתיב (שם)

וגונב מצית האיש שטוען שנגנבה

הימנו דכתיב (שם) ונקרב צעל הצית

אל האלהים ואוקימנא :‏ לשצועה

שנצטע שלא שלח זה ידו. ואחריה

כי יתן איש אל רעהו חמור או שור

או שה וצה חייב על הגניבה ופטור

על האונסין צשצועה דכתיב (שם)

ומת או נשבר או נצבה צצועת ה'

תהיה ואם גנוב יגנב ישלם. ושלישית

וכי ישאל :‏ וחייב זה את האונסין

כשאין צעליו עמו ופטור צצעלים:

צטוען טענס גנב. טוען שנגנבה

הימנו ונמצא שהוא עצמו גנבה חייב

זה כפל צפרשה ראשונה דכתיבט אם

לא ימצא הגנב וסמין ליה על כל

דבר פשע ישלם שנים ואוקימנא

צפ' מרובה (צ"ק דף סג:): אם לא ימצא

כמו שאומר אלא הוא עצמו גנבו

ישלם שנים וכגון שנצצע תחילה

לשקר שנגנבה אצל צאו עדים קודם

שנצצע תחלה לשקר אינו משלם

כפל דהכי כתיב אם לא ימצא הגנב

וכבר נצצע ונקרב צעל הצית אל

האלהים לצצועה על כל דבר פשע

אשר ירשיעון דיינין צעדים ישלם

שנים וכיון דחומרא היא צדייה להך

פרשתא אשומר שכר דאילו פרשה

שייה ליכא כפל דהא מייחייב ליה

צגניצה ואצידה ומצי טועין נגנבה

מחייב עצמו צקרן: **אפילו הכי**.

חמורה שניה מראשונה דקרנא צלא

צצועה שהשניה מחייבתו לשלם קרן

משאמר נגנבה ואפילו לא נצצע

לשקר זה חמורה מן הראשונה

שפותרתו מלשלם קרן אם לא צאו

עדים שהוא גנבה אע"פ שמחייבתו

כפל לאחר שנצצע לשקר וצאו עדים

וצלא צצועה אין שם כפל: **סדע**.

דהא עדיפא מדלא פטר שואל על

הגניבה וניחייביה כפל לאחר צצועה:

דהא שואל כל הנאה שלו. שצחנס

הוא עושה מלאכתו וכו היה לו

להחמיר יותר וחייצו על טענת גנב

קרן צלא צצועה ולא פטור צשצועה

כדי להציאו לידי כפל: **דקיימא**

צאגס. כלומר יש שואל שכל הנאה

שלו כגון שהיה אגס סמוך לו: **רוז**

צביתו חנס: **הניחא למאן דאמר כוי'**.

שכן אונסא דסליק אדעתא הוא. ועל

מסורת הש"ס

א) לעיל ג. שבעות מט.,
ב) לעיל מא: צ"ק מז:),
ג) [קדושין ז': וש"נ],
ד) [פסחים יח': וש"נ],
ה) סנהדרין סו. פה:
ו) שבעות כו. חולין עח:
ז) [נחמות ז': אל. ועוד מוכר פלוגתא דרבי יאשיה ור' יוחנן לקמן ט: ודיומא מא:ז: א) [לקמן יא. א) (לעיל מא:א: ח) [שמות כג],
ט) [שם],

‏»‏

מוסף רשי"

נרשא שכר. שומר צשכר (שבועות מח). נשבע על הכל. שלא פשע (שם) אם לא פשע (לעיל יד:). על כל המאורעות הכתובות בשאר שומרים לחיות, הוא נצצע שק צלחה לו ופטור (לעיל צג:). על הכל גניבה ואצדה ואונסין (שם). משלם את הכל. כל הך דמינת צמחני שצר שצויה ומתה וגניבה ואצדה, אכל מתה מחמת מלאכה פטור, ללאו לאוקמה צכילתא שיליה (שבועות מח). קרנא בלא שבעיה עדיפא מכפילא בשבעיה. חמור שומר שכר מחייב צקרן עד שלא נצצע לשקר צמקוס ששומר חנס פטור, דהיינו גניבה ואצדה. משומר צמשלם כפל, ומדה זו אינה אלא לאחר שנצצע לשקר שנגנבה וצאו עדים שהוא גנבה, דכי אחרני כפל צטוען טענת גנב. לאחר צצועה אחרני (לעיל מא:) הלכך קנסא משום צצועה הוא דקנסיה רחמנא (צ"ק מז:). איך לי אלא אביו ואמו. כאלה (סנהדרין טו). שניהם יחד (שם פה:) קלל שניהם (חולין עח:). אביו בלא אמו אמו בלא אביו. אחר מהם מנין (שם). אביו קלל אמו קלל. כלומר סמך קללה צראש המקרא לאציו וצסופו סמך לאמו (סנהדרין טו. ובעי"ז שם פה: ושבועות כו. וחולין עח:) למימרל דאי האי או האי (חולין שם). משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו. מתחלת המקרא משמע את אציו ואת (צ"ל או את) אמו, דאע"ג דוי"ו מוסיף על ענין דאסון משמע נמי אחד ואמו משמע נמי או האי או האי (חולין עח:).